

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії Левченко Ігор, 1996 року народження, громадянин України, освіта вища: у 2019 році закінчив Національний університет «Одеська юридична академія», де здобув кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр спеціальність «Право», є керуючим партнером в Адвокатському об'єднанні Гаврилюк, Левченко та партнери; співзасновник та керівник Міжнародного благодійного фонду «Україна здатна»; засновник та керівник ТОВ «ІнсайтОпс», виконав акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса від «28» жовтня 2024 року №3364-10, у складі:

Голови разової Хашматулли Бехруза, д.ю.н., професора, завідувача спеціалізованої кафедри міжнародного та європейського права вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: Мальвіни Грушко, к.ю.н., доцента, доцента кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Катерини Мануїлової, к.ю.н., доцента, доцента кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: Костянтина Громовенка, д.ю.н., професора, ректора, професора кафедри морського та міжнародного права Міжнародного гуманітарного університету;

Владислави Завгородньої, к.ю.н., доцента, завідувачки

кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства Сумського державного університету,

на засіданні «10» грудня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Ігорю Левченку на підставі публічного захисту дисертації «Міжнародно–правове регулювання реадмісії осіб в Європейському Союзі» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Ківалова Тетяна Сергіївна, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням теоретичних та практичних аспектів реадмісії осіб в праві Європейського Союзу. Це дозволило автору сформулювати за результатами дослідження низку наукових положень, висновків та пропозицій, а саме:

Уперше:

запропоновано авторське бачення реадмісії осіб як особливого правового інституту в рамках права Європейського Союзу, що має коріння в європейській міграційній політиці та політиці притулку та існує на двох рівнях, регулюючи одночасно правовідносини між ЄС та третіми країнами та між окремими державами-членами ЄС та третіми країнами та визначаючи, в першу чергу, відносини між державами, однак маючи співвідношення з правом прав людини і правом притулку;

визначено концептуальний підхід до вивчення політики реадмісії Європейського Союзу як такої, що визначається міграційним тиском на країни ЄС та такої, що складається з позитивних та негативних стимулів для

третіх держав, за допомогою яких ЄС спонукає їх до співробітництва в галузі реадмісії осіб;

встановлено особливості деформалізації інституту реадмісії в праві Європейського Союзу, що полягає в поступовому переході для цілей регулювання реадмісії від інструментів жорсткого права у вигляді угод про реадмісію до інструментів м'якого права та різного роду неформальних угод та домовленостей, що призводить до більшої гнучкості інституту реадмісії з одного боку та до правової невизначеності з іншого боку;

Удосконалено:

теоретичні положення щодо поняття реадмісії в міжнародному праві, зокрема простежено його історичний розвиток та встановлено концептуальне походження даного інституту з державного суверенітету, який зобов'язує приймаючу державу діяти у відповідності до запиту запитуючої держави і приймати на своїй території громадян та осіб без громадянства, які стали небажаними на території запитуючої держави через нелегальність перебування або через інші причини;

концептуальні напрацювання щодо співвідношення інституту реадмісії з іншими інститутами міграційного права, пов'язаними з правами людини та притулком, зокрема щодо балансу між правами людини та інтересами держави і суспільства при здійсненні реадмісії;

положення альтернативних інструментів для угод про реадмісію, таких як партнерства мобільності, виявлено переваги та недоліки партнерств мобільності порівняно з угодами про реадмісію, показано особливості укладання та виконання партнерств мобільності ЄС як інструменту його зовнішньої політики та політики безпеки.

Дістали подальшого розвитку:

теоретичний доробок щодо політик ЄС в галузі міграції та реадмісії за окремими напрямками, такими як Середземноморський регіон та регіон Східної Європи, показано підґрунтя відмінностей у таких політиках, яке полягає в наявності або відсутності перспектив для поглибленої інтеграції

держав відповідного регіону до Європейського Союзу аж до перспективи набуття повного членства;

окремі положення відносно еволюції політик ЄС в галузі реадмісії в світлі кризи біженців 2015 року, зокрема продемонстровано яким чином ця криза вплинула на регулювання міграції в ЄС, Дублінську систему, і зрештою призвела до ще більшої деформалізації політик ЄС щодо міграції, притулку та реадмісії;

уточнено деякі концептуальні положення стосовно взаємодії України та ЄС в галузі реадмісії, в тому числі уточнене співвідношення між Угодою про реадмісію між Україною та ЄС та угодами про реадмісію між Україною та окремими державами-членами ЄС.

Дисертація виконана українською мовою.

За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Основні положення і висновки дисертаційного дослідження здобувача відображено у 6 публікаціях, у тому числі 4 статтях, опублікованих у наукових періодичних виданнях, перелік яких затверджених МОН України, 2 тезах доповідей на науково - практичних конференціях:

1. Левченко І. С. Становлення міграційної політики Європейського Союзу в світлі глобальних підходів до міграції та мобільності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 3. С. 629–631.
DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-3/146>

2. Левченко І. С. Угоди ЄС про реадмісію: зміст та особливості. *Право та державне управління*. 2023. № 2. С. 479–484. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.69>

3. Левченко І. С. Розвиток міжнародно-правового регулювання реадмісії в рамках Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 807–810. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/196>

4. Левченко І. С., Ківалова Т. С. Реадмісія осіб в світлі зобов'язань ЄС та окремих держав-членів щодо надання притулку. *Право і суспільство*. 2023. № 2, т. 2. С. 403–410. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.2.2.60>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження.

Бехруз Хашматулла, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», зазначив, що повністю погоджується щодо актуальності та обґрунтованості обраної теми дисертаційного дослідження. Дослідження є завершеною самостійною науковою працею. Зазначив, що процес захисту та відповіді на зауваження щодо роботи свідчить про те, що здобувач добре розуміється у даній проблематиці. Підсумовуючи, зазначив, що підтримає присудження здобувачеві ступеня доктора філософії в галузі знань «Право».

Грушко Мальвіна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклала у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії подякувала здобувачу, окремо висловила вдячність за увагу на практичній складовій у роботі, тому що сьогодні це дуже цінно та важливо. Вказала, що теоретична складова однозначно не виключається із дисертаційного дослідження, але використання практики у роботі має велике значення. Вказала, що під час затвердження даної теми дисертаційного дослідження ніхто не знав, що вона буде дотичною, близькою та важливою для науки. Підкреслила, що робота

дійсно актуальна, піднімає важливі питання, які пов'язані із міжнародним правом регулювання питання реадмісії прав людини в Європейському Союзі, особливо в день, коли світ відзначає міжнародний день прав людини, і питання, пов'язані з правом на життя, здоров'я, добробуту, тобто важливі питання, які стоять для будь-якого пересічного громадянина, зокрема, коли це пов'язано з вимушеною та нелегальною міграцією у зв'язку з різними глобальними викликами, що стоять перед світом. Зазначила, що зростання масштабів міграційних потоків і необхідність забезпечення безпеки на регіональному рівні призводять до формування більш комплексних підходів до реадмісії, зокрема в Європейському Союзі, і посприяють не лише для нашої країни, а й для ряду інших держав. Підкреслила, що дисертаційне дослідження містить теоретичну і практичну значущість, пропозиції та висновки, що навів здобувач, є ґрунтовними та логічними, що відповідають необхідному рівню даного виду робіт. Зауважила, що здобувачем було опрацьовано велику кількість наукових праць, а саме: монографії, статті тощо. Відзначила апробацію результатів наукової роботи здобувача, що свідчить про завершеність дисертації. Констатувала, що робота оформлена відповідно до вимог, науково обґрунтовані результати проведеного дослідження розв'язують конкретні завдання. Підтримала слова рецензента к.ю.н., доцента, доцента кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Катерини Вікторівни Мануїлової про протистояння щодо важливості даної роботи для здобувачів вищої освіти та пересічних громадян. Підкреслила, що однозначно доробок є важливим, та напрямок дисертаційного дослідження має суттєве значення як для теорії, так і для практики міжнародного права. Підсумовуючи, цілком позитивно оцінила зміст дисертаційного дослідження, повідомила, що проголосує за присудження ступеня доктора філософії в галузі «Право» дисертантові.

Мануїлова Катерина, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного

університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження виклала у наданій рецензії та оголосила під час виступу. Подякувала за увагу, подякувала науковому керівнику та здобувачу за обрану тему, що є актуальною. Підкреслила, що дисертант безпосередньо працював у даній сфері, і для нього це було цікаво, а дисертаційне дослідження має важливе значення не тільки для науки міжнародного права, а й для правозастосовчої практики, є актуальним у зв'язку із необхідністю в цілому розуміння ролі Європейського Союзу як актора глобальної міграційної політики, який співпрацює з іншими державами, а також із міжнародними організаціями. Вказала, що нагальні питання, що обговорювалися під час публічного захисту, дають поштовх для того, щоб у подальшому продовжувати їхнє дослідження, більше того, підкреслила, що вони потребують негайного вирішення і вивчення саме механізмів реадмісії в Європейському Союзі, їх відповідність міжнародному праву, а також впливу даних процесів на права людини та на міжнародну співпрацю, що є надзвичайно важливим для розуміння сучасних викликів та розробки ефективних правових рішень. Зі свого боку подякувала дисертанту за змістовну практичну складову дисертації, де теоретична складова не виключається з роботи. Підвела підсумок, що даний доробок буде цінний не лише для здобувачів вищої освіти, а й для пересічних громадян.

Громовенко Костянтин, доктор юридичних наук, професор, ректор, професор кафедри морського та міжнародного права Міжнародного гуманітарного університету, критичні зауваження виклав у наданому відгуку та оголосив під час виступу, під час дискусії подякував здобувачеві та наголосив що присутні стали свідками успішного захисту, і що здобувач плідно попрацював над практичною складовою дисертаційного дослідження, використовуючи особистий практичний досвід у роботі та відповідаючи на поставлені питання. Також звернув увагу на акцентуванні на нормах національного права та міжнародного права, щодо питання реадмісії в умовах повномасштабного вторгнення. Вказав, що значну цікавість

викликала позиція автора щодо партнерств мобільності як інструмента альтернативного угодам про реадмісію, за допомогою яких ЄС вирішує аналогічні задачі. Підкреслив зосередження більше на правових аспектах міграційної політики Європейського Союзу, а не на практичному застосуванні. Окрім того, вказав, що в роботі здебільшого йдеться про практику України, а не про практику Європейського Союзу. З 2014 року Європейський Союз став серйозніше відноситись до міграції населення і надалі це питання не буде втрачати своєї актуальності. Зауважив на важливості практичних кейсів, навів приклад, коли іноземець приїздить в Україну, отримує довідку на постійне місце проживання та перетинає кордон і тут виникає питання щодо законодавства України як країни резидента, що є проблемним питанням. В цілому зазначив, що практична та теоретична сторони дисертаційної роботи не мають зауважень, підтримав роботу та дисертанта.

Завгородня Владислава, кандидат юридичних наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства Сумського державного університету, критичні зауваження виклала у наданому відгуку та оголосила під час виступу, під час дискусії подякувала здобувачеві, безумовно його науковому керівнику за таку роботу. Зазначила, що тема дійсно надзвичайно актуальна, як в контексті міграційних криз так і в контексті курсу України на європейську та євроатлантичну інтеграцію. Підкреслила, що в дисертації проведено ґрунтовну теоретичну роботу, а здобувач чудово володіє та оперує практичними знаннями, власне, що і було оголошено на захисті. Побажала подальших успіхів, плідної роботи над конкретними пропозиціями щодо вдосконалення політики України у сфері реадмісії, і, безумовно законодавства України. Подякувала за увагу.

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради,

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ігорю Левченку ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Хашматулла БЕХРУЗ